

MARTIN GYÖRGY LAUDÁCIÓJA

A közel 30 éve 51 évesen elhunyt Martin György, munkatársainak szeretett „Tinká”-ja. Barátunk életműve nemcsak a néptáncok-tudományos kutatásában, nemzetközi távlatokban is kimagasló, hanem a magyar népi műveltség és a népművészet mai kultúránkba való beépítése, nemzeti kultúránk megújítása, korszerűsítése területén is --Kodály Zoltán szellemisége szerint,--felbecsülhetetlenül nagyszerű, lelkesítő példa mind a mai napig.

1932-ben született Budapesten, tisztviselő család harmadik gyermekeként, melyet őszinte hazaszeretet és keresztény elkötelezettség jellemezett. Kisdíákként lelkes természetjáró, akit Borvendég Deszkás Sándor ismert meg az indiánok népköltészetével. Az evangélikus gimnázium tanulója és cserkészcsapatának lesz tagja. Regőscserkészként itt ismerkedik meg a magyar népdalokkal, népköltéssel, először itt tanul népitáncot. Idősebb nénjének férje, Batta István evangélikus lelkész - Ordas püspök közeli munkatársa, falukutató, a népi írók lelkes híve -, a Keresztény Ifjúsági Egyesület egyik vezetője, látja el Gyurkát a falukutató népi írók; Kodolányi János, Illyés Gyula, Sinka István műveivel. Részt vesz a regőscserkészek és népfőiskolák nyári táboraiban, például Siófokon, ahol megismeri a hozzá hasonlóan elkötelezett Pesovár testvéreket, akik majd legjobb barátai és tudós kutató-társai lesznek élete során. Martin György a magyar regőscserkész csapat tagjaként részt vett az 1947-es franciaországi Jambore-en, a Cserkész Világtalálkozón. Itt ismerte meg Molnár István „táncművészt”, aki hazatérve Párizsból a magyar néptánc legelső kutatója, a néptáncok filmezője lett. Molnár István meghívta táncosként a Csokonai Együttesbe, melyből alakult a SZOT hivatásos népitánc-együttese. Molnár István felismeri a fiatalember rendkívüli képességeit és megengedi, hogy az 1940-es években az ország különböző részein készített, 8mm-es néma keskenyfilm-felvételeiről megtanulja a táncokat. Érettségi után 1950-ben jelentkezik a pesti egyetem bölcsész-kar, magyar-történelem levelező szakára, de a néprajz szak előadásait is hallgatja, ahová Pesovár Ferenc barátja, a Honvéd Táncegyüttes tagja is felvételt nyert. Itt ismerkedett meg több, a tánc kutatás iránt érdeklődő, tevékenykedő kollégájával, mint Erdész Sándor, Maác László, Borbély Jolán, Jámbor Márta és Andrásfalvy Bertalan. Kialakult egy kis kör Vargyas Lajos, népzene kutató a népzeneről meghirdetett speciálkollégiumában, melynek tagjai, a nem sokkal azelőtt megalapított Népművészeti Intézet alkalmi munkatársai lesznek. Itt Muharay Elemér és a néprajz szakot már elvégzett Pesovár Ernő küldi ki e hallgatókat az u.n. kultúrversenyekre, hogy helyben tájékozódjanak a legjobb énekesek, néptáncosok és zenészek személyéről, akik érdemesek arra, hogy a verseny magasabb szintjére kerüljenek, s akiknek közreműködésével hang - és táncfelvételeket készíthetnek a későbbiekben.

Martin György a legképzettebb, a legelszántabb, a nehézségektől vissza nem riadó, legeredményesebb gyűjtő volt, aki minden keresetét e gyűjtésekre, s az ahhoz szükséges eszközök beszerzésére költötte. Magnetofon készüléke, filmfelvevője is van, megtanulja a táncírást, a kísérőzenét is maga tudja lekottázni. A felvett táncokat szinte mind meg is tanulja, a legapróbb részleteket is rögzítve. Tudományos igényessége mellett kötelességének érzi a felgyűjtött tánc kincsét a népitánc mozgalmnak továbbítani. Minden érdeklődő tánccsoport vezetőnek szívesen tanítja a legnehezebb táncokat is. Nemcsak a magyar, hanem a Kárpát medence más nemzetiségei közt is gyűjt; segíti a szomszédok táncgyűjtőit. Így lesznek

barátai, tisztelői, több tekintetben tanítványai német, orosz, román, szlovák és horvát tánckutatók. Egyedülálló eredményei közül kiemelném a tánc és zene szoros kapcsolatáról írt elemzéseit, ami annyira új és meggyőző volt Kodály Zoltán számára is, hogy a nemzetközi folklorisztikai kongresszusokra magával vitte e kérdéskör bemutatására. Angol nyelvű előadása után, Kodály kérésére, a táncokat is bemutatta, igen nagy sikerrel. Hasonlóan úttörő jelentőségűek a táncos alkotás, improvizáció mikéntjéről megjelent írásai. Egyedülállóak a nemzetközi tudományos irodalomban két táncos egyéniségről írt monográfiái, melyek anyagát több évtizeden át gyűjtötte, rögzítette filmen. E hatalmas anyagot már nem tudta maga megjelentetni, ez tanítványaira maradt. „*Mátyás István – Mundruc. Egy kalotaszegi táncos egyéniségvizsgálata.*” 2004-ben jelent meg 710 oldalon. Ebben egyetlen férfi 36 év alatt rögzített 45 tánc-folyamatát, mintegy 100 táncmotívum 2500 változatát közli. Műve egyedülálló, ehhez megközelítően hasonló szaktanulmány nem készült még a Világon. Tánc típus és tánc történeti tanulmányai mind az európai tánckultúra egészére tekintenek ki és nemzetközi elismerésben részesültek. Hasonlóan egyedülállóak például a magyar és európai körtáncokról, a cigányok párbajszerű botoló táncairól és zenéjéről, a magyar férfi-táncokról szóló munkái, valamint azok a módszertani munkák, melyeket Pesovár Ernővel közösen írt. Kiemelném még a magyar néptánc-kutatás és néptánc-mozgalom érdekében tanúsított, önzetlen, segítőkészségét, mellyel a nép-táncmozgalomban minden tudományos, művészeti és mozgalmi vitát a békés megoldás reményében igyekezett kezelni. Ebben a hatalmas gyűjtő és kutató munkában igazi, segítő és szakmai munkatársra talált Borbély Jolán néprajzkutatóban. Martin György élete a magyar kultúra-örökség egyik legszebb és legnehezebben gyűjthető, rögzíthető, megmenthető ágának szolgálatában égett el idő előtt.

Andrásfalvy Bertalan